

Навчити людину на все життя не можливо, проте формувати та розвивати культуру мислення викладач повинен, що дозволить майбутньому спеціалісту самонавчатись та самореалізовуватись у сучасному світі науки та техніки.

Література

1. Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Синергетика: Нелинейность времени и ландшафты коэволюции / Е.Н. Князева, С.П. Курдюмов. – М.: КомКнига, 2007. – 272 с.
2. Синергетика: Исследования и технологии / Под ред. Г.Г. Малинецкого. – М.: Изд-во ЛКИ, 2006. – 224 с.

Анотація. Жданова Ю.Д., Шевченко С.М. Вплив математичних дисциплін на розвиток синергетичного мислення студентів галузі «Інформаційна безпека». Представлено технологію формування та розвитку синергетичного мислення студентів вищих технічних навчальних закладів у процесі вивчення математичних дисциплін як методичну систему навчання. Розглянуто її складові: принципи, методи, форми та засоби навчання.

Ключові слова: синергетичне мислення, математичні дисципліни, методична система навчання.

Аннотация. Жданова Ю.Д., Шевченко С.Н. Влияние математических дисциплин на развитие синергетического мышления студентов отрасли «Информационная безопасность». Представлена технология формирования и развития синергетического мышления студентов высших технических учебных заведений в процессе изучения математических дисциплин. Рассмотрены ее составляющие: принципы, методы, формы и средства.

Ключевые слова: синергетическое мышление, математические дисциплины, методическая система обучения.

Summary. Zhdanova Yu., Shevchenko S. The impact of mathematical sciences on the development of students' synergistic thinking in the «Information Security» field. The technology of formation and development of synergistic thinking of students of technical schools is presented in the study of mathematical disciplines as methodical system of education. Its components: principles, methods, forms and means of teaching are considered.

Key words: synergistic thinking, mathematical discipline, methodical system of teaching.

К. Ю. Іванова

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси
e_ivanova_13@mail.ru

Науковий керівник – Лодатко Є. О.
доктор педагогічних наук, професор

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПРІ ВІВЧЕННІ ПРОСТОРОВИХ ВІДНОШЕНЬ ТА ГЕОМЕТРИЧНИХ ФІГУР

Реформування освітньої галузі в Україні спрямоване на підвищення рівня інтелектуального розвитку особистості. Математика є унікальним засобом формування не тільки освітнього, а й розвиваючого та інтелектуального потенціалу особистості. Це обумовлено найширшими можливостями розвитку логічного мислення, уяви, алгоритмічної культури, культури обґрунтувань тверджень, моделювання різноманітних процесів.

Є.О. Лодатко відмічає, що на сучасному етапі розвитку вітчизняної педагогічної думки актуалізоване одне з нагальних завдань – примноження інтелектуальних здобутків, збереження математичних традицій соціуму та усвідомлення педагогами важливості плекання й популяризації вітчизняних культурно-математичних досягнень, активного протистояння тим негативним процесам у вітчизняному освітньому просторі, що призводять до руйнації шкільної математичної освіти та примітивізують математичну підготовку майбутніх учителів [2, с. 69].

Чинне місце в математичній освіті посідає геометрія, адже геометрична діяльність є первинним видом інтелектуальної діяльності як історично (для всього людства), так і генетично (для окремої людини).

Важливою складовою інтелекту є просторове мислення, сформованість якого значною мірою залежить від якості початкового курсу геометрії. Початковий курс геометрії виконує низку значущих для інтелектуального та загального розвитку особистості учня завдань, а саме, формування здатності логічно міркувати, уміння виділяти властивості предметів і явищ навколишнього світу; виховання зосередженості, наполегливості, працьовитості, самостійності та ін.; розвитку інтелекту, пам'яті, мовлення, уяви. Закладені у початковій школі просторові уявлення учнів постійно поглиблюватимуться і збагачуватимуться не лише в школі, а й пізніше, у вищих навчальних закладах, професійній діяльності, у повсякденні. Саме вчителю

початкових класів надається важлива робота з формування просторового мислення молодших школярів. Сприяти розвитку просторового мислення зможе лише той вчитель, який сам володіє в достатній мірі такою важливою та професійно значимою якістю, як просторова уява.

Досліджуючи математичну культуру майбутнього вчителя початкових класів С.О. Лодатко особливу увагу звертає на особистість учителя початкових класів, оскільки саме він відповідає за інтелектуальний розвиток молодших школярів, за формування в них аналітичного, понятійного, операціонального, лінгвального та світоглядного фундаменту. Від того, якої «якості й глибини» буде цей фундамент власне у вчителя, певною мірою залежить, наскільки успішним буде навчання його учнів у подальшому – у середній і старшій ланках загальноосвітньої школи. (34)

Розвиток інтелектуальних умінь майбутніх учителів початкової школи під час вивчення геометрії у дисертаційних дослідженнях не розглядалися. Так, більшість досліджень орієнтовані на підготовку майбутнього вчителя початкових класів до навчання молодших школярів елементам геометрії, формування просторових уявлень молодших школярів (О.В. Гармаш, М.М. Волчасти, Е.В. Маклаєва, О.М. Кострова, О.В. Знаменська). Результати цих досліджень стверджують, що рівень сформованості просторового мислення молодших школярів залежить від належної геометричної підготовки та рівня просторового мислення майбутнього вчителя початкової школи. Питання відповідної на сьогодні геометричної підготовки майбутнього вчителя початкової школи залишається відкритим.

Під інтелектуальним розвитком у вищій школі розуміється вдосконалення логічного, абстрактного, творчого мислення індивіда, його алгоритмічної, інформаційної та графічної культур, пам'яті, уваги, інтуїції та здатності до практичного використання; цілеспрямованого вирішення завдань за допомогою методів і прийомів навчального та позанавчального характеру, з урахуванням принципів сучасної системи вищої освіти [3].

На основі аналізу навчально-методичної літератури можна зробити висновок про те, що процес навчання математики у підготовці майбутніх учителів початкової школи спеціально не спрямовується на розвиток інтелектуальних умінь студентів, незважаючи на те, що сформованість таких умінь у молодих людей є запорукою їх успішної професійної діяльності у майбутньому. Для розвитку інтелектуальних умінь майбутнього вчителя початкової школи навчання геометрії у ВНЗ має бути професійно спрямованим. Навчальна діяльність студентів повинна бути максимально наближеною до їх майбутньої професійної діяльності.

Курс геометрії, як жоден інший, сприяє інтелектуальному розвитку, формуванню якостей особистості, необхідних людині для повноцінного життя в сучасному суспільстві: ясність і точність думки, критичність мислення, інтуїція, логічне мислення, елементи алгоритмічної культури, просторових уявлень, здатність до подолання труднощів. Формуванню та розвитку інтелектуальних здібностей сприяє розвиток просторових уявлень, оперування з різноманітними просторовими фігурами, навички моделювання і конструювання. Розвиток навичок моделювання та конструювання майбутнього вчителя початкової школи зумовлює необхідність реалізації міжпредметних зв'язків геометрії і таких предметів як образотворче мистецтво та трудове навчання.

Враховуючи важливість реалізації міжпредметних зв'язків геометрії, образотворчого мистецтва та трудового навчання майбутніми вчителями початкових класів пропонуємо включити в курс геометрії вивчення бурхливо розвивається напрямку сучасної математики – елементи фрактальної геометрії. Розвивати просторову уяву і мислення майбутнього вчителя початкових класів допоможе включення в курс геометрії вивчення орігамі, вітражів, паркетів, чудових кривих. Орігамі (перетворення квадратного аркуша паперу) є одним з найбільш цікавих шляхів створення образів плоских і просторових геометричних фігур. Вивчення вітражів в курсі геометрії сприятиме розвитку просторового мислення майбутніх учителів початкових класів, формуванню їх творчої, пізнавальної та художньо-конструкторської активності.

Отже, інтелектуальні уміння є необхідною і важливою складовою професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя початкової школи, визначаючи, багато у чому, ефективність та якість математичної освіти молодших школярів. Але незважаючи на виключне значення геометрії у розвитку інтелектуальних умінь майбутніх учителів початкових класів, у математичній підготовці студентів спеціальності 013 Початкова освіта вивченню геометрії не надається належна увага.

Література

1. Ковальчук И.Н. Возможности курса геометрии педвуза в решении задачи формирования интеллектуальных умений студентов / Ковальчук И.Н., Кралевиц И.Н., Кузьменкова Т.Е., Пакштайте В.В. // Развитие интеллектуальных умений и творческих способностей учеников и студентов в процессе обучения дисциплин естественно-математического цикла «ИТМ*плюс – 2011»: материалы Всеукраїнської дистанційної науково-методичної конференції з міжнародною участю (11 лютого 2011р., м. Суми): У 3-х томах. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2011. Том II. – С. 43-45.
2. Лодатко С. О. Математична культура вчителя початкових класів [Текст] : монографія / Євген Олександрович Лодатко ; за заг. ред. проф. С. Т. Золотухіної. – Рівне–Слов'янськ : Підприємство Маторін Б.І., 2011. – 324 с.

3. Шаран О. В. Развитие интеллектуального будущего учителя начальных классов в процессе изучения методично-математических дисциплин [Электронный ресурс] / О. В. Шаран // Педагогические науки / 5. Современные методы преподавания – Режим доступа до ресурсу: http://www.rusnauka.com/38_NII_2015/Pedagogica/5_201370.doc.htm

Анотация. Иванова К.Ю. Развитие интеллектуальных умений будущих учителей начальных классов при изучении пространственных отношений и геометрических фигур. *У статті розглянуто проблему розвитку інтелектуальних здібностей майбутніх учителів початкової школи. З'ясовано, що математична підготовка майбутніх учителів початкової школи не спрямована на розвиток інтелектуальних умінь студентів. Обґрунтовано виключне значення геометрії у розвитку інтелектуальних умінь майбутніх учителів початкових класів.*

Ключові слова: інтелектуальні уміння, просторове мислення

Аннотация. Иванова Е.Ю. Развитие интеллектуальных умений будущих учителей начальных классов при изучении пространственных отношений и геометрических фигур. *В статье рассмотрена проблема развития интеллектуальных способностей будущих учителей начальной школы. Выяснено, что математическая подготовка будущих учителей начальной школы не направлена на развитие интеллектуальных умений студентов. Обосновано исключительное значение геометрии в развитии интеллектуальных умений будущих учителей начальных классов.*

Ключевые слова: интеллектуальные умения, пространственное мышление.

Summary. Ivanova K. Development of intellectual abilities of future teachers of initial classes is at the study of spatial relations and geometrical figures. *In the article the problem of development of intellectual abilities of future teachers of primary school. It was found that the mathematical preparation of future elementary school teachers is not aimed at the development of intellectual skills of students. It justifies the exceptional importance of geometry in the development of intellectual skills of future primary school teachers.*

Key words: intellectual skills, spatial thinking.

И. И. Казимирская

*доктор педагогических наук, профессор
действительный член Международной ассоциации
профессоров славянских стран
Минский государственный университет, г. Минск, Республика Беларусь
kafped@bsu.by*

ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ТАКТ В СИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА СОВРЕМЕННОГО УЧИТЕЛЯ

Проблема педагогического такта в системе подготовки будущих учителей в условиях университетского образования как один из возможных ответов на вызовы времени, актуализируется в связи с повышением требований к профессионализму и компетентности современного учителя и снижением его устойчивости к информатизационным стрессам; с активизацией внимания на использовании в образовательной практике новых технологий обучения, оставляющих вне поля зрения учителя, личность учащегося, эмоциональное состояние, безопасность их здоровья. Обозначим ту реальность, которая стоит за понятием «педагогический такт» и дадим рабочее определение его с позиций профессионального бытия педагога.

Профессиональный такт трактуется как система личностных ценностей, приемов самосовершенствования, способов и возможностей свободного выбора учителем ответственных решений, обеспечивающих самореализацию в педагогической деятельности, удовлетворенность ею и профессиональное долголетие.

Дополнительный смысловой акцент приобретает профессиональный такт учителя в парадигме личностно-ориентированного образования. Сам термин «личностно ориентированное» образование (обучение) заимствован из психотерапии и отражает сущность нового отношения учителя к характеру своей профессиональной деятельности и учащимся.

Интегрирующим фактором реальности, стоящей за понятием «педагогический такт», является внутренняя предпосылка личности быть эффективным, компетентным, конкурентоспособным специалистом, реализующим себя на уровне высшего профессионального мастерства. Эта внутренняя предпосылка есть собственный свободный выбор личности, позволяющий определить его как позицию человека в сфере профессиональной педагогической деятельности. Мы определяем профессиональный такт учителя как позицию специалиста в сфере педагогической деятельности, ориентированной на помощь Другому. Позиция учителя в его отношении к учащимся обусловлена пониманием закономерностей